

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav speciáln pedagogických studií

BAKALÁ SKÁ PRÁCE

MARKÉTA VOSTÁRKOVÁ

Reedukace o níh pohyb u d tí s SPUCH

Prohlášení:

Prohláuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně pod vedením Mgr. Pavla Svobody, PhD. Veškeré prameny, ze kterých jsem čerpala, jsou uvedeny v seznamu literatury.

í í í .í í í í í í í í í .

Markéta Vostárková

Poděkování:

Poděkovat bych chtěla především vedoucímu mé bakalářské práce, Mgr. Pavlu Svobodovi, Ph.D., za odbornou pomoc a užitečné rady při vypracovávání daného tématu. Dále mě poděkování patří kolečkému za řízení, respektive paní editelce, tiskárny u tiskárny a zúčastněným členům, které mi poskytlo prostředí k prohloubení výzkumu a sestavení praktické části.

Obsah

Úvod.....	1
1. Specifické poruchy učení (SPU).....	3
1.1 Definice	3
1.2 Klasifikace SPU(CH) dle MKN-10.....	3
1.3 Základní pojmy a charakteristika typů SPU	5
1.3.1 Předpona dys-	5
1.3.2 Dyslexie.....	5
1.3.3 Dysgrafie	6
1.3.4 Dysortografie.....	7
1.3.5 Dyskalkulie	7
1.3.6 Další SPU	8
1.4 Etiologie SPU.....	9
2. Specifické poruchy chování (SPCH)	11
2.1. Terminologie.....	11
2.2 ADD/ADHD	12
2.2.1 Základní charakteristika a definice	12
2.2.2 Příčiny ADD/ADHD.....	13
3. Lateralita.....	13
3.1 Diagnostika laterality	14
4. Oční pohyby	17
4.1 Fixační oční pohyby	17
4.2 Sakádické oční pohyby (sakády).....	17
4.3 Vergence	17
4.4 Oční pohyby, tetní a dyslexie	18
4.5 Reeducace očních pohybů	19
Praktická část.....	23
5. Specifikace výzkumu	24
5.1 Hlavní cíl	24
5.2 Dílčí cíle	24

5.3 Stanovené úkoly	24
5.5 Hypotézy	24
6.1 Metodologie	25
6. Realizace výzkumu	26
6.1 Místa -et ení a jejich charakteristika	26
6.2 Pr b h výzkumu	27
6.3 Výzkumná skupina 1 - fláci s SPU	30
6.4 Výzkumná skupina 2 - fláci bez SPU a problém ve tení	31
7. Vyhodnocení výzkumu	31
7.1 Kvantitativní m ení	31
7.2 Kvalitativní m ení	36
Záv r	37
Literatura	39
Webové zdroje	40
Seznam obrázk	41
Seznam tabulek	42
Seznam graf	42
P ílohy	43

Úvod

Specifické poruchy učení a chování (dále jen SPUCH) začaly být horkým tématem pro mnohé obory z důvodu jejich narůstajícího se vyskytu. Odpověď na otázku, proč se kvantita osob s SPUCH zvyšuje, můžeme hledat v postupně se rozvíjejícím školství, medicíně a diagnostice, jejichž poznatky a metody se neustále prohlubují a kvalitativně se vyvíjejí.

Zvládnutí základních školních dovedností (čtení, psaní, počítání apod.) se v dnešní době považuje za nezbytnou schopnost každého z nás. Lidé, kteří tyto dovednosti ovládají, si často neuvědomují jejich pravou hodnotu. Daný úkol berou jako samozřejmost a představa, že by jednu ze zmíněných osvojených dovedností nebyli schopni zvládnout, potýkali se s ním, kterou z SPUCH, je pro ně prakticky nereálná nebo v horším případě nejsou o tématice poruch učení vůbec informováni.

Téma bakalářské práce, respektive reedukace osob s narušením učení a chování s SPUCH, mě zaujalo nejen z důvodu uvedených skutečností, ale i z osobního zájmu o pedagogiku, základy speciální pedagogické diagnostiky a specifické poruchy učení a chování, které jsem absolvovala v 1. ročníku studia na Univerzitě Palackého v Olomouci.

Bakalářská práce bude rozdělena do dvou částí. První se bude v nově teoretickým poznatkům odpovídajícím tématu práce a bude sloužit jako teoretické východisko pro následující praktickou část.

Teoretická část se bude v nově základním definicím, klasifikaci, příčinách a projevech SPUCH. Dále svou pozornost budeme upínat k ADD/ADHD, lateralitě a její diagnostice. V závěrečné kapitole se zaměříme na problematiku okulomotoriky, zvláště konjugovaných pohybů a souvisejících reedukačních cvičení.

Praktická část se bude odvíjet od předem stanovených cílů. Cílem této bakalářské práce je porovnání výkonů dětí se SPUCH a dětí bez SPUCH v reedukačních cvičeních o pohybu, dále zjistit výskyt zkrácené laterality ve zkoumaném vzorku osob a kvalitativně vyhodnotit daná reedukační cvičení na základě posudků zkoumaných osob. K naplnění cílů nám poslouží výzkum na ZTMV. Vejvodského pro zrakově postižené v Olomouci a na ZTMKoryánské paseky v Rožnově pod Radhoštěm.

Teoretická část

1. Specifické poruchy učení (SPU)

1.1 Definice

Existuje mnoho definic SPU, které vznikly na základě pohledu multidisciplinárního náhledu na tuto problematiku. Poruchami učení se zabývají nejen psychologové a pedagogové ale i odborníci z lékařských sfér. Přesná jednotná definice se tak jeví jako nedosažitelný cíl a to nejen kvůli práci mnoha oborů, jež se o zmíněné téma zajímají, ale i z důvodu stálého přínosu nových poznatků a celosvětové terminologické neshody. (Zelinková, 2009)

SPU se dá popsat jako *řada termínů označujících heterogenní skupinu obtíží, které se projevují při osvojování a užívání čtení, psaní, naslouchání a matematiky. Tyto potíže mají individuální charakter a vznikají na podkladě dysfunkcí centrální nervové soustavy. A koliv se poruchy učení mohou objevovat současně s jinými handicapujícími podmínkami (např. senzorická postižení, mentální retardace, poruchy chování) nebo vnějšími vlivy (např. kulturní odlišnosti, nedostatečné nebo neúspěšné vedení), nejsou poruchy učení přímým důsledkem těchto podmínek nebo vlivů* (Zelinková, 2009, s. 10).

Výše uvedená definice byla sestavena neurology. Snáší se vystihnout a vytyčit základní příčinu poruchy, popisuje její důsledky a dále také zmíní možnost kombinace SPU s jiným znevýhodněním, které ovšem nelze označit za primární příčinu. Z obecného hlediska se SPU projevuje jako neschopnost naučit se psát, počítat a číst, i za skutečnosti, že osoba s SPU využívá běžných výukových postupů, její intelekt neklesne pod IQ 85 a pochází z dostatečně kvalitního sociokulturního prostředí. Do skupiny SPU řadíme: dyslexie, dysgrafie, dyskalkulie, dysortografie, dysmúzie a dyspinxie. Tyto typy jen málokdy bývají samostatné, ve většině případů se mísí s ostatními dysporuchami.

1.2 Klasifikace SPU(CH) dle MKN-10

Publikace šMezinárodní klasifikace nemocí a souvisejících zdravotních problémů (tj. MKN-10) se zaměřuje na klasifikaci a terminologii lidských onemocnění, poruch a zdravotních rizik. MKN byla vydaná Světovou zdravotnickou organizací (WHO), která se nadále stará o její aktualizaci. Dle poslední úpravy MKN-10 v roce 2013 řadíme SPU mezi tzv. poruchy psychického vývoje. Specifické poruchy chování (SPCH), které jsou úzce

spojovány s SPU, spadají pod šporuchy chování a emocí se za átkem obvykle v d tství a v dospívání (viz tabulka 1).

F 80 - 89	<u>Poruchy psychického vývoje</u>
F 81	Specifické vývojové poruchy –kolních dovedností
F 81.0	Specifická porucha teni
F 81.1	Specifická porucha psaní a výslovnosti
F 81.2	Specifická porucha po ítání
F 81.3	Smí-ená porucha –kolních dovedností
F 81.4	Jiná vývojová porucha –kolních dovedností
F 81.5	Vývojová porucha –kolních dovedností nespecifikovaná
F 90 - 98	<u>Poruchy chování a emocí se za átkem obvykle v d tství a v dospívání</u>
F 90	Hyperkinetické poruchy
F 90.0	Porucha aktivity a pozornosti
F 90.1	Hyperkinetická porucha chování, ADHD a ADD

Tabulka 1 - Klasifikace SPUCH dle MKN - 10

1.3 Základní pojmy a charakteristika typ SPU

1.3.1 Předpona dys-

V uvedených typech SPU si můžeme všimnout stále se opakující předpony šdysō, která svým zněním způsobuje jistou deformaci i rozpor. Spojíme-li pak tuto předponu s určitou dovedností, zejména –kolní, která se svým zněním pojí za předponu (dyslexie, dysgrafieí), vyjadřujeme tím její nerovnoměrný, nesprávný i nedostatečný vývoj. U SPU se můžeme setkat i s předponou a-, která pak symbolizuje ztrátu již nabyté dovednosti p . alexie = získaná porucha čtení. (Zelinková, 2009)

1.3.2 Dyslexie

Zelinková (2009) popisuje dyslexii jako poruchu učení projevující se problémy v osvojování čtenářských dovedností. Z již uvedených dys-poruch se jedná o nejznámější typ SPU. Dyslexie se stala prvním zkoumaným typem a dala tak záminku v pokračování výzkumu a k hledání dalších –kolních dovedností. Její projevy ve –kolním prostředí byly na rozdíl od jiných typů nejnápadnější. Porucha svým charakterem zasahuje do správnosti, rychlosti a techniky čtení. Objevují se i nedostatky v porozumění psaného textu.

Pokud by byla zkoumaná osoba diagnostikována dyslexie, můžeme si představit čtenářském výstupu –vídat rozličných projevů. Tempo bývá pomalé, jedinec se často zadržává, přeskakuje řádky, hláskuje a slabikuje nepřiměřeně dlouho, nebo naopak se jeho čtení jeví jako příliš rychlé a nerozvážené s četnými domněnkami a domýšlenými slovy.

Dyslektici, ale i začínající čtenáři, se velice často potýkají s nesprávným rozlišením tvarů písmen. Při čtení může docházet k záměně písmen jako b-d, m-n apod. Další obtíž se pojí i se záměnou zvukové stránky písmen. Dotyčný zaměňuje a vyslovuje hlásky zvukově podobné, což vyjadřuje například dvojice písmen jako p-b, t-d aj. Není to však pravidlem, sledujeme se i s případy, kdy dítě plete písmena zcela zvukově odlišná. (Zelinková, 2009)

Technika dyslektického čtení se dle Zelinkové (2009) vyznačuje tichým předčítáním a hláskováním si jednotlivých slov textu. Teprve po tichém šuštění se jedinec odhodlá k hlasitému předčítání předčítaného, což označujeme za tzv. metodu genetickou. Problém nastává, není-li dítě schopné spojit jednotlivé hlásky do slov.

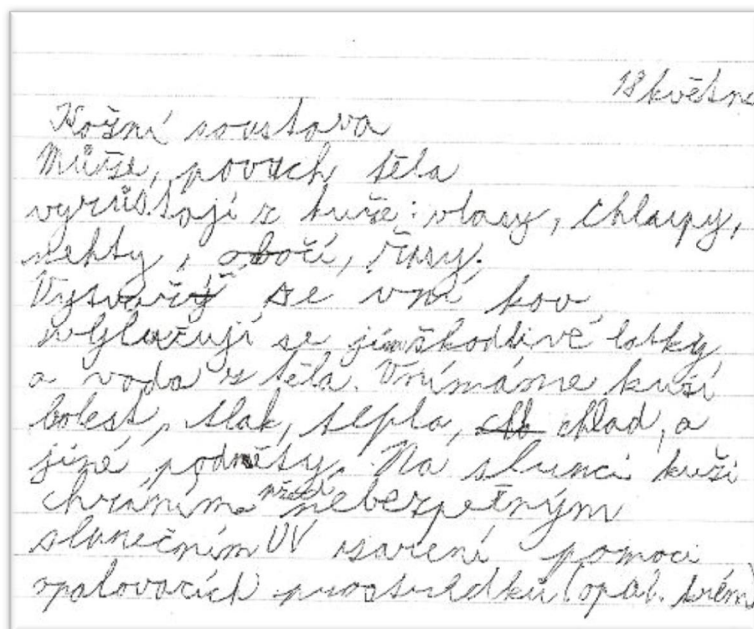
Intenzita a kombinace projevů dyslexie může být různá. Chceme-li klientovi zajistit co nejvyšší kvalitu péče i za účelem maximálního rozvoje, musíme na něj pohlížet jako na individuální případ a vyúfít k tomu co nejvhodnější prostředky reedukace i kompenzace.

1.3.3 Dysgrafie

Porucha týkající se grafické podoby písma. Děti s dysgrafií mají nedostatky v úpravě psaní. Za nejčastější příčinu se uvádí narušená hrubá a jemná motorika (př. křečovitě drflení tužky), odlehlo se pak odvíjí i reedukativní postupy.

Písemná struktura se jeví jako kostrbatá, nečitelná i neuhlazená. U dysgrafiků si často vímáme problém se zapamatováním si tvarů písmen a jejich následným přepisem, který neumí napodobit. Texty bývají neúhledné a nepřetrané (viz obr. 1). Velikost písma je buďto příliš malá nebo přehnaně zvětšená. Psaní dyslektika vyžaduje poměrně dostatek času, pomalé tempo je pro něj příznačné. Tyto projevy nalezneme především u mladšího školního věku, i přes to však najdeme případy, kdy se dysgrafie vyskytuje u dětí starších. (Zelinková, 2009)

Dalšími možnými příznaky mohou být: nedotahování nebo přetahování linky jednotlivých písmen, neschopnost udržet text na řádku, zapomenuté i nepřetrané mezery mezi slovy, obtížnost přepisem tiskacích písmen do psací podoby a naopak. (Jucovičová, 2008)

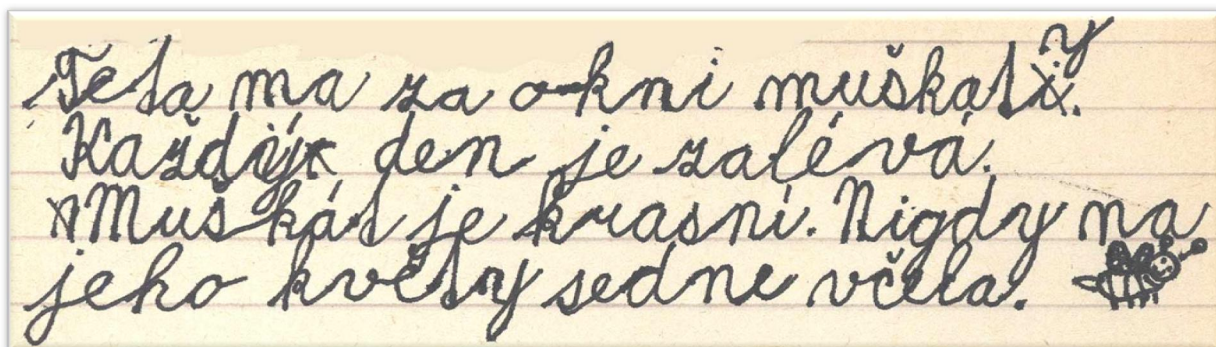

Obrázek 1 - Ukázka dysgrafie

1.3.4 Dysortografie

Porucha projevující se v používání pravopisných pravidel a při osvojování gramatiky jazyka. Dle Zelinkové (2009, s. 43) nejastji spatujeme dysortografické chyby při: *šrozli-ování krátkých a dlouhých samohlásek, rozli-ování slabik (dy-di, ty-ti, ny-ni), rozli-ování sykavek, vynechaná, p idaná, p esmyknutá písmena nebo slabiky, hranice slov v písmu.*

Diagnostika dysortografie je pomrn složitá. Je třeba odlišit, kdy jedinec poruchou opravdu trpí a není schopen i přes veškerou snahu osvojit si a využít alespo základní poznatky pravopisu, nebo kdy se jedná pouze o dítě, které zanedbává výuku týkající se gramatiky a pravopisných pravidel. (Zelinková, 2009) Této skutečnosti bohužel na které osoby využívají a pokouší se o předstírání dysortografie při diagnostice, aby mohli získat šbenefity při plnění školních povinností (přesněji míra hodnocení diktátů v českém jazyce).

Obrázek 2 - Ukázka dysortografie

1.3.5 Dyskalkulie

SPU odrážející se v matematických dovednostech. Dítě s dyskalkulií se setkává s obtížemi při operacích s čísly, v matematické imaginaci, manipulacích postupech různých polí v geometrii (v případě narušené grafomotoriky). Při počítání využívá především poznatků, je-li má uložené v paměti. Často nedokáže pracovat na základě logiky a spoléhá se na mechanicky naučené vzorce. To se pak projeví, pokud paměť selže. Dalším projevem může být počítání prsty na prstech ruky, což může přetrvávat až do vyšších školních roků. (Zelinková, 2009)

Dyskalkulii dle L. Koše (1972) můžeme rozdělit do 6 typů: praktognostická, verbální, lexická (numerická dyslexie), grafická (numerická dysgrafie), operační a ideognostická.

Praktognostická dyskalkulie se vyznačuje chybným zacházením s různými symboly i písmeny v matematické rovině. Tato nesprávná manipulace se týká především porovnávání potvrditých písmen, rovnání písmen do ady i skupin. Dítě není schopné dospět k pojmu šíslo. V geometrické oblasti zaostává v seřazování písmen dle velikosti a rozliování geometrických obrazců. (Koše, 1972)

Verbální dyskalkulie se projevuje jako neschopnost slovně určit správné množství písmen a znaků. Můžeme pozorovat nedostatky ve vyjmenovávání vzestupných a sestupných pořadí čísel, lichých i sudých pořadí čísel apod. Dochází k numerickému vynechávání, zpehážení a zptnému vracení v pořadí. Jedinec si tímto představuje vyslovené číslo. (Koše, 1972)

Lexická dyskalkulie (numerická dyslexie) postihuje schopnost číst matematické symboly (záporné tvarové podobných čísel). Jedinec má veliké obtíže s tením mnohomístných čísel v matematických operacích, pítí form tohoto typu i samostatně stojících čísel i znaků. (Koše, 1972)

Grafická dyskalkulie (numerická dysgrafie) by se dala označit jako porucha dovednosti psát matematické znaky a symboly. (Koše, 1972)

Operační dyskalkulie, jak již z názvu vyplývá, se týká narušené schopnosti porozumět provádění matematických operací: sčítání, odčítání, násobení, dělení aj. (Koše, 1972)

Ideognostická dyskalkulie zahrnuje oblast poruchy chápání matematických pojmů. Respondent neumí pochopit číslo jako pojem a od toho se pak i odvíjí neschopnost pochopit vztahy mezi jednotlivými čísly a matematickými pojmy. (Koše, 1972)

1.3.6 Další SPU

Mezi zbývající poruchy SPU se řadí dyspinxie a dysmúzie Tyto poruchy jsou méně časté. Nemají takové kvantitativní zastoupení jako předchozí typy. Ve školních zápisích se na ně nebere takový zřetel.

Dyspinxie se označuje jako specifická porucha kresebných dovedností. Projevy jsou téměř shodné s dysgrafií. Nezvládnutí technické stránky se však týká kresby, nikoli písma. (Selikowitz, 2000)

Dysmúzie, specifická porucha hudebních dovedností, znemožňuje obvyklé vnímání hudebních podnětů tj. vlastností hudby (tón, délka, barva). Jedinec se pak potýká s neschopností se dostatečně naučit zpívat, hrát, držet rytmus apod. (Selikowitz, 2000)

1.4 Etiologie SPU

V této kapitole si ujasníme možné příčiny SPU. Existuje již mnoho pramenů k tomuto tématu a to z důvodu narůstající interdisciplinarity. Kvůli etiologické obsáhlosti, uvedeme si jen některé z nich. V. Pokorná (2010) uvádí Angermaierův model, konkrétně Angermaierův katalog příčin specifických poruch učení. Vznikl za účelem shrnout co nejstručněji základní etiologii a vyjádřit tak rozmanitost odborných přístupů. Nejedná se tedy o výčet příčin, které by byly uznávané a jednotné na úrovni mezinárodního i celosvětového měřítká. Autor čerpá především z německé literatury.

Angermaier v katalogu příčin SPU	
Funkční nedostatky a deficity schopností	Nízká inteligence, nízká verbální inteligence, časté obtíže, artikulační obtíže, menší schopnost abstrakce, nedostatečná schopnost logického myšlení, jednostranné intelektuální nadání, snížená schopnost vizuální diferenciace, narušená vizuomotorická koordinace, nedostatečná zraková diferenciace, snížená schopnost postehování, špatná paměť.

<p>Poruchy koncentrace a menší odolnost v úkonech</p>	<p>Nedostatečná schopnost napnout své síly, lenost, odklon pozornosti, nedostatečná schopnost koncentrace, nervozita, neklid, úzkostnost, nesamostatnost, kolísající pracovní rytmus, zabíhavá pozornost, hektický pracovní styl, nestálá pohotovost k učením, ztráta odvahy, nepříznivá motivace k učením.</p>
<p>Nedostatečné vnější podmínky</p>	<p>a) mimoškolní faktory b) školní faktory</p>
<p>Konstituční nedostatky</p>	<p>Poruchy zraku nebo sluchu, zdravotní potíže a na nich závislá zvýšená únavnost a jiné poruchy, tělesný a rýtmus podmíněný neklid a impulzivita, postižení mozku neznámého původu, opožděný tělesný vývoj.</p>

(Angermaier, 1972, in Pokorná, s. 76)

Tabulka 2.6 Příčiny SPU dle Angermaiera

Švýcarské poruchy učení v dětství a v dospělosti patří mezi další publikací již zmíněvané V. Pokorné. Na etiologii SPU zde pohled z hlediska biologického, kognitivního a sociálního (kontextuálního). Toto rozdělení připomíná koncepci dle německé psychologičky U. Frith (1997), která podobným způsobem klasifikovala příčiny dyslexie. Avšak k sepsání této knihy, se autorka inspirovala především americkou literaturou, což jí způsobilo několikrát pobyt v Princetonu. (Pokorná, 2010).

Teoretické přístupy ke SPU dle Pokorné (2010):

- Biologický

Tento přístup zastřešuje širokou škálu oblastí. Jednou z nich je genetika. Badatelé zde pohled na SPU jako na dědičnou poruchu, přičemž se odvolávají na anamnestická rodinná data. Další skupiny vědců se zabývají stavbou a funkcemi mozku, zejména se zaměřují na odlišnosti ve vývoji mozkových struktur osob

s SPU v porovnání s osobami bez známek poruch učení. Vyuffívají p i tom zobrazovacích technik jako magnetická rezonance i výpo etní tomografie. Podstatnou pozici v biologickém p ístupu také zaujímají teorie zam ůjící se na innost pravé a levé hemisféry mozku.

- Kognitivní

Mezi zkoumanou oblast kognitivního p ístupu k SPU adíme fonologické zpracovávání e i, zautomatizovanou schopnost tení (dovednost íst p i minimální koncentraci pozornosti a to bez velkého úsilí) a rozvoj a vývoj tení.

- Sociální

Odborníci p íklán jící se k sociálnímu p ístupu hledají p í iny vzniku specifických poruch učení v podmínkách sociálních. Domnívají se, fle prost edí a spole nost, v nichfl se jedinec pohybuje, siln ōvliv ůjí –kolní úsp –nost a dovednosti. Dle jejich teorií, nejen rodi ovská výchova, vzd lávání, ale i virtuální sv t a televize mají silný dopad na budoucí stav jedince.

(Pokorná, 2010)

2. Specifické poruchy chování (SPCH)

2.1. Terminologie

Budeme-li se zabývat problematikou poruch učení, m fleme si pov–imnout, fle mnoho autor ōdí do jejich souvislosti i tzv. specifické poruchy chování. D vod t chto spojitostí m fleme shledávat v podobných dopadech na proces učení a také v astém výskytu obou poruch zároveň, kdy poruchy chování mají charakter sekundárního postiflení vznikajícího na základ primárního postiflení ō SPU. (Pokorná, 2001)V nov j–í literatu e se tak stále ast ji setkáváme s pojmem specifické poruchy učení a chování, namísto d íve pouffíván j–ho termínu specifické poruchy učení.

2.2 ADD/ADHD

Další příinou specifických poruch chování může být hyperkinetická porucha ADHD/ ADD (viz tabulka 1). Vařtová (2008) zmiňuje terminologické alternativy jako lehká mozková dysfunkce (LMD), lehká mozková encefalopatie a malá mozková dysfunkce (MMD ó Minimal Brain Dysfunction, dle Holowenko, 1999, s. 13), které později nahradily již notoricky známé a používané pojmy ADD (Attention Deficit Disorder) a ADHD (Attention Deficit Hyperactivity Disorder) kodifikovány v Diagnostickém a statistickém manuálu mentálních poruch společnosti APA v roce 1987 (American Psychological Association), které svou zkratkou ukrývají symptomatologii poruchy.

2.2.1 Základní charakteristika a definice

ADD se řadí mezi poruchy chování, která se dle zastoupení objevuje především u detské populace. Jeví se jako porucha pozornosti, nicméně na rozdíl od ADHD zde není přidružená hyperaktivita. Jedinec, jemuž je diagnostikována ADD, se bude potýkat s potížemi v udržení pozornosti a soustřednosti. Jeho chování se zdá být nezáživné, zasněné, duchem nepřítomné. Porucha se ovidně odrazí i na školním výkonu ó neplnění úkolů, neschopnost samostatné činnosti apod. (Rieřová, 2007)

ADHD, porucha pozornosti provázená hyperaktivitou, v sobě zahrnuje velké množství příznaků, mezi základní symptomy řadíme: nadměrná aktivita, nízká míra sebekontroly, impulzivní chování a dále Rieřová (2007) zmiňuje například sociální nevyzrálost a značné problémy při verbální komunikaci (skákáání do řeči, breptavost, zbrkllosti).

Níže uvedená definice svým zněním se snaží o podrobný popis základní charakteristiky, etiologie, doby vzniku a dopadu poruchy na život dítěte.

řADHD je vývojová porucha charakteristická v ku dítěte nepřítomným stupněm pozornosti, hyperaktivity a impulzivity. Potíže jsou chronické a nelze je vysvětlit na základě neurologických, senzorických nebo motorických postižení, mentální retardace nebo závažných emočních problémů. Deficity jsou evidentní v každém dťství a jsou pravděpodobně chronické. A koli se mohou zmírňovat s dozráváním centrální nervové soustavy, přetrvávají v porovnání s jedinci běžné populace téhož věku, protože i jejich chování se vlivem dozrávání mění. Obtíže jsou často spojené s neschopností dodržovat pravidla chování a provádět opakovaně po delší dobu určité pracovní výkony. Tyto

evidentní biologické deficity ovlivují interakci dítěte s rodinou, školou a společníky.
(Barkley, 1990; in Zelinková, 2003, s. 196)

2.2.2 Příčiny ADD/ADHD

Porucha pozornosti (s hyperaktivitou) a její příčiny i nadále zůstávají nevyřešeným případem současného bádání. Ačkoli se lékařské a vědecké poznatky prohlubují, etiologie ADD/ADHD je doposud nejistá. Existují však určité vědecké hypotézy, jež se snaží tuto problematiku vyřešit.

Příčiny vzniku ADD/ADHD dle Riefové (2007):

- genetické dispozice
- rizikové prostředí (teratogenní vlivy)
- biologické faktory
- komplikace během porodu
- otrava olovem
- strava

Z výše uvedených příčin považujeme v dnešní době důležitou a biologické faktory za nejrizikovější příčiny ovlivňující vznik tohoto syndromu. Nalezneme mnoho případů, kdy se ADHD i ADD v rodinách objevuje opakovaně a to v širokém generacním spektru. Co se týče biologických příčin, vědci se zaměřují především na činnost mozku. Domnívají se, že se jedná o neurologickou poruchu. Blíže pak zkoumají přenos nervových impulzů, množství informací, koncentraci a množství dopaminu, který je odpovědný za přenos nervového signálu. (Riefová, 2007)

3. Lateralita

Termín *lateralita* pochází z latinského *latus* nebo také *lateri* (*bok, strana*) a zastřešuje svým zněním hned dva pojmy o pravé a levé straně. V odborné literatuře se dočítáme o lateralitě dolních končetin, horních končetin, očí, ale i uší. (Drnková, Syllabová, 1991) V tomto případě tím chceme vyjádřit vztah párových orgánů. Vědomé si především dominance, tedy převahy v ovlivňování jednoho z párových orgánů, což lze zkoumat i pouhou metodou pozorování. Vyjádříme tím funkci, funkční lateralitu. Jestliže si budeme vědomat

rozdíl tvarových (velikost, vzhledí), zam ůjeme se na lateralitu tvarovou. (Sovák, 1979)

Lateralitou ve spojitosti s SPU se zabývala řada autor ů, zvlá-t pak S. T. Orton, který svou pozornost upínal na vztah lateralit horních kon etin a o í. Domníval se, že vztah a dominance t chto orgán ů se odráží na výkonu tení. Tvrdil, že zk ířená lateralita m ů být p í inou dyslexie a poukázal na vy-í zastoupení levák ů mezi dyslektiky. (Zelinková, 2009) Jeho teorie se stala kontroverzním tématem. Mezi odp rce této teorie adíme autory Z. Mat j ka a Z. filaba. P í inu dyslexii p isuzovali k percep ní nezralosti. Dle S. T. Ortona pak klasifikujeme lateralitu souhlasnou, neur itou a zk ířenou. (Jirásek, Mat j ek, filab, 1966)

<p style="text-align: center;">Lateralita souhlasná</p>	<p style="text-align: center;">Pravá ruka a pravé oko jsou vedoucí (dominantn j-í) párové orgány nebo levá ruka a levé oko jsou vedoucím párovým orgánem</p>
<p style="text-align: center;">Lateralita neur itá (nevyhran ná, ambidextrie)</p>	<p style="text-align: center;">Nelze ur it vedoucí ruku, vedoucí oko</p>
<p style="text-align: center;">Lateralita zk ířená</p>	<p style="text-align: center;">Vedoucí párové orgány nemají shodné strany (pravá ruka a levé oko nebo levá ruka a pravé oko)</p>

Tabulka 3 ó Klasifikace lateralit dle S. T. Ortona

3.1 Diagnostika lateralit

V ůivot ů kařdého z nás hraje lateralita d leffitou roli. A koliv se nám m ů zdát nepodstatná, nesprávné ur ení lateralit, zejména dominance týkající se horních kon etin, m ů vést k válným psychickým problém ům. V minulosti jsme se řasto potýkali s trendem p eu ovat vyhran né leváky na praváky, nebo spole nost povaflovala leváctví za nep íjatelnou odchylku. To se ov-em za alo vymykat kontrole a p eu ovaní leváci se pak potýkali nejen se sociálním nátlakem, ale i s psychickým, který mohl vyústit afl v naru-enou komunikaci e i ó zvlá-t pak balbuties (kocktavost). Aby byl zaji-t n správný a zdravý vývoj dít te, klademe p i ur ování lateralit d raz na objektivnost a komplexnost.

Mezi diagnostické metody, které využíváme při urování lateralit, adíme anamnézu, pozorování a objektivní zkouky. Podstatnou roli zauímají i postoje a posudky rodi diagnostikovaného, dále pak uitel a blízkých osob, je-li se pravideln s dít tem stýkají a dostávají do v-edních interakcí. (K i- anová, 1998)

V následující tabulce dle K i- ánové (1998) zmi ujeme rozd lení a zam ení jednotlivých diagnostických metod, je-li se vzájemn dopl ují a dopomáhají si pi potvrzování výsledk -et ení. Jedná se o metody využívané k diagnostice lateralit ruky a oka.

Diagnostické metody pi ur ování lateralit horních kon etin a o í	
Anamnéza	Rodová, osobní
Pozorování	Spontánních, náro ných, jednoduchých, náhodných inností
Objektivní zkouky	Zkou-ka lateralit Z. Mat j ka a Z. filaba, Zkou-ka lateralit Z. Drnkové

Tabulka 4 - Diagnostické metody lateralit horních kon etin a o í

Pro lep-í p edstavu si podrobn ji popí-eme jednu z vý-e zmín ných metod. Zkou-ku lateralit dle Z. Mat j ka a Z. filaba je považována za jednu z nejpoužívan j-ích. Mohou ji provád t nejen pracovníci pedagogicko psychologické poradny (psycholog, speciální pedagog), ale i léka i a uitelé. (Jirásek, Mat j ek, filab, 1966)

Zkou-ka se stává z deseti úkon , které svým charakterem vyzývají jedince k innostem zam ených na jemnou a hrubou motoriku. K tomu, aby bylo testování úsp -né, je d ležit dodrřovat ur ité zásady (nesd lovat d vod vy-et ení, motivovat, navodit klidnou atmosféru, dodrřovat objektivitu, p ítomnost pouze dít te a diagnostikujícího apod.). K vyhodnocení slouží záznamový arch, ve kterém postupn za-kráváme výsledky p edem ur ených inností. (Mat j ek, 1972; in K i- anová) Posuzujeme, zdali byl úkon proveden pravou rukou, levou rukou nebo ob ma. Pi pochybnostech je možné provést zkou-ku opakovan .

Konečné zhodnocení je vyjádřeno tzv. kvocientem pravorukosti, zvaným též kvocient dexterity a se můžeme setkat s označením DQ z anglického Dexterity Quotient. (Křížanová, 1998)

Vzorec k vypočítání kvocientu pravorukosti

$$DQ = \frac{P+A/2}{n} \cdot 100$$

P = počet úkonů provedených pravou rukou

A/2 = počet úkonů provedených oběma rukama (ambidextrie) /2

n = celkový počet úkonů

(Matějka, 1972)

Výsledek je uveden v procentech a vyjadřujeme jím míru vyhranosti horních končetin. Níže uvedená tabulka bude popisovat klasifikaci laterality dle vypočítaného DQ. (Matějka, 1972)

Typ laterality	Užívaná zkratka	Procentuální vyjádření (%)
vyhraněné praváctví	P	100 - 90
méně vyhraněné praváctví	P-	89 - 75
ambidextrie	A	74 - 50
méně vyhraněné leváctví	L-	49 - 25
vyhraněné leváctví	L	24 - 0

Tabulka 5.6 Klasifikace laterality dle Matějky

Kromě vyšetření laterality horních končetin se Křížanová (1998) zmíní i o diagnostice laterality očí. Určení laterality očí hraje podstatnou roli u osob s nevyhraněnou lateralitou horních končetin. Má-li jedinec vedoucí oko pravé, bude mu doporučeno psát

pravou rukou, v případě vedoucího levého oka o levou rukou. K vyšetření využíváme manoptoskop i kukátko, doplnkově pak můžeme provést zkoušku náhodných úkonů, které souvisí s určováním dominantního oka například šPodívej se klířovou dírkou!ř

4. Oční pohyby

Dříve než se začneme zabýrat o očními pohyby a jejich vztahem k jedincům s SPU, konkrétně dyslektikům, popíšeme si jejich základní terminologii a charakteristiku. Oční pohyby z úřirřho hlediska dělíme na konjugované a diskonjugované. Vzhledem k dyslektickému žtení nás bude zajímat problematiku konjugovaného pohybu (oční bulvy se pohybují symetricky a koordinovaně) o fixačního a sakadického a diskonjugovaného pohybu -vergence. Zbývající typy (konjugovanými) jsou plynule sledovací a vestibulárně-optokinetický. (Jořt, 2011)

4.1 Fixační oční pohyby

Podíváme-li se na určitý bod, tj. na-e o i fixujeme pouze na určitě místo, můžeme si povšimnout, že i přes tento upravený a soustředěný pohled o i vykazují známky pohybu. Jořt (2010) zmiňuje, že se jedná o fixační pohyby, které můžeme dle charakteru rozdělit na tesavé, unáivé a tzv. mikrosakády (extra rychlé, 1-2 pohyby za sekundu), dle Ciufreda a Tanenna (1995) na tremor, drift a mikrosakády. Věchny tři typy jsou mimovolní.

4.2 Sakadické oční pohyby (sakády)

Sakády vykazují nejvyšší rychlost ze všech očních pohybů. O sakádách hovoříme v moment, kdy oko zachytí extrémně rychlý pohyb objektu a jeho obraz se následně přesune na foveu (flutou skvrnu). I přes obrovskou rychlost zachyceného objektu, obraz dopadající na flutou skvrnu není rozmazaný a to díky sakadické omisi. Ta zajiřuje nedeformování obrazu. (Jořt, 2011)

4.3 Vergence

Jořt (2011) vysvětluje, že se jedná se o diskonjugovanou formu očních pohybů. I přes to, že při sledování určitého objektu zapojujeme obě oči, díky vergenci jsme schopni vnímat obraz jednotně a nevidíme daný objekt dvojitě. Tyto disjunktivní oční pohyby je možné ovládat v lř.

4.4 Oční pohyby, tení a dyslexie

Jo-t (2011) ve své rozsáhlé publikaci v nované tení a dyslexii popisuje základní charakteristiku očních pohybů, jejichž systém se skládá ze dvou sloček o fixace a sakády. Fixace nám určuje dobu setrvávání v určeném bodě textu i neverbální sekvenční úlohy, sakády vyjadřují místo, kam se tená podívá v dalším okamžiku. Jak bude výkon tená e v konečném výsledku vypadat, ovlivňuje vyšší duševní díle (pocit, paměť, mysl) a nižší úroveň o vizuomotorika a senzomotorika. Další faktory dopadající na tená ský výkon o zdraví, energie, vnější okolnosti (př. osvětlení, hluk), vysplost.

ŠO i se pohybují po řádce v jakýchsi rychlých skocích (sakádách), po nichž následuje delší pauza (fixace). Hlavní funkcí sakády je dostat to, co chceme vidět, na flutou skvrnu na sítnici. Jasně máme v-ak vidět jen při fixaci. Krátce před sakádou, ili před pohybem oka před, b hem tohoto pohybu a krátce po něm je na-e zraková ostrost silně omezena. Potébné informace získáváme tedy jen b hem fixací, které zabírají asi 90 až 95 % celkového času tení. Čím je tení vysplost, tím méně fixací je třeba. Jestliže se text stává pro tená e z jakéhokoliv díle vodou obtížnějším, po et fixaci před izezen stoupá. (Pavlidis, 1981; in Matěj ek, 1993 str. 132)

Mezi jednoho z prvních autorů zabývajících se otázkou očních pohybů ve vztahu k SPU, konkrétně dyslexií, máme za adit E. Javala. Jeho, zpočátku technicky nedokonalý, výzkum spočíval v upevnění psacího přístroje na přední část oka, při emně sledoval tená ské dovednosti. V konečné fázi výzkumu došel k zásadnímu poznatku. Po et fixaci a regresí (zpětně oční pohyby k již shlédnutému bodu) na řádce se u slabých tená vyskytuje ve větší míře, než u běžných tená. Přítinu nesprávných očních pohybů spatřoval ve špatném tení. (Matěj ek, 1993)

Dleflitou studií k otázce očních pohybů předispěl v roce 1981 G. Pavlidis. Ke svému zkoumání vyuffil skupinu dyslektiků, nepravé dyslektiky, a tená e nejvíce známky problému ve tená ských dovednostech. Při vyšetření se zaměřil výhradně na oční pohyby. Vyuffil zde nejen textu, ale i světelných signálů. Svým výzkumem rozvinul teorii E. Javala. U zástupců dyslektické skupiny v porovnání s ostatními jedinci výzkumu kvantitativně předvalovaly regrese, fixace, ale i sakády. Při emně sakády trvaly déle a

p sobily zmateným dojmem. Domníval se, že tato porucha může být zapříčinena porušením mozkových center, které jsou odpovědné za správnou funkci okulomotoriky. Jako další možnou příčinu dyslexie uvedl neschopnost zpracování sekvencí procesů, čímž míní, neschopnost dyslektika přijímat a vyhodnocovat podněty po sobě jdoucích v určitém pořadí. Toto tvrzení se stalo základním odrazovým můstkem pro další zkoumání v problematice očních pohybů. (Matějka, 1993)

Problematikou očních pohybů se zabývala i řada autorů, svými studii často navazovali na hypotézy G. Th. Pavlidise, což v konečném důsledku vyvolalo rozdělení badatelů na dva tábory – špro-pavlidisovský a oponentující. Při posouzení obou skupin, není zřejmé, zdali je dyslexie zapříčinena nesprávnými očními pohyby nebo naopak, jsou-li špatné oční pohyby následkem dyslektického čtení a nesprávného zpracovávání textu, skutečně ovšem zůstává, že špatné oční pohyby se u dyslexie vyskytují. (Jokl, 2011)

4.5 Reedukace očních pohybů

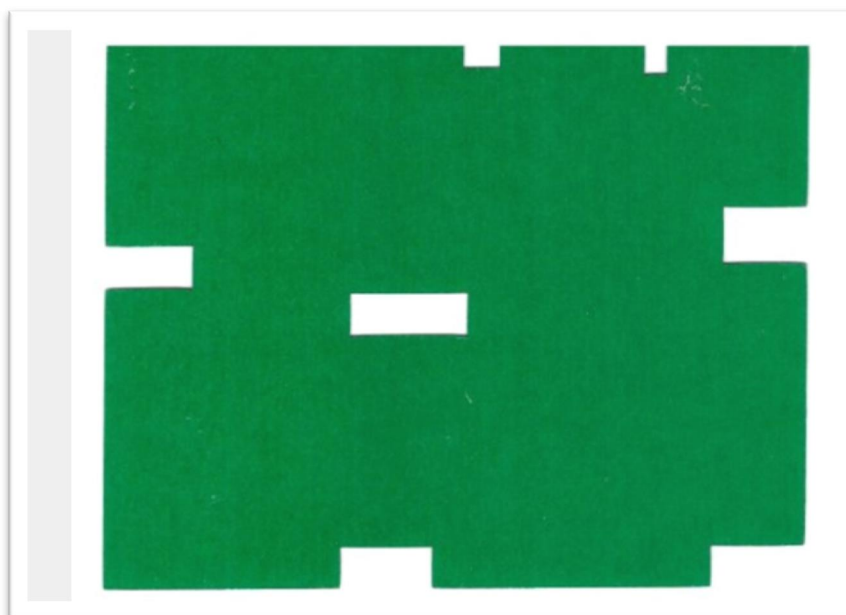
V současné době není lehké nalézt publikace, které by se výhradně zaměřovaly na rozvoj očních pohybů. Důvodem tohoto nedostatku je fakt, že v dřívějších letech se u učitelů, odborníků na specifické poruchy učení a jiní další autoři v české literatuře zaměřovali spíše na reedukační cvičení ve smyslu nácviku pravolevé orientace, rozliování figury a pozadí, rozpoznávání vertikálních a horizontálních obrazců a detailů v nich, ovšem samotná náprava okulomotoriky zůstávala v pozadí.

Dle Matějky (1995) níže uvedeme výčet nápravných cvičení (metod) rozvíjejících čtenářské dovednosti a psaní. Považujeme je za nespecifické a nelze je označit jako univerzální metody k nápravám dyslexie i jiných poruch učení. Každého jedince s problémovým čtením bychom měli brát jako individuální případ. Některým z nich metoda vyhovuje více, druhému se jeví jako méně užitečná.

- Metoda obtahování
- Metoda barevných kostek
- Metoda dřevěných a mokrých kostek
- Slabičkové čtení
- Nácvik rychlého čtení slabik a slov
- Čtení s okénkem

- tení v duetu
- Cvi ení logopedické
- Cvi ení na správný rytmus a délku samohlásek

tení s okénkem, z vý-e uvedeného Mat j kova seznamu, je metodou zam ůjící se p ímo na rozvoj o ních pohyb . Díky tecímu okénku (tecí desti ka s obdél níkovým otvorem odpovídajícímu cca 4 cm délky tj. otvor pro 2-3 slova) se jedinec nau í fixovat o í na ádku, udrřovat pohyby o í plynule ve správném sm ru a p edcházet tzv. dvojitému tení. Zbytek metod p sobí nap . na rozvoj vizuální imaginace, zapamatování optických a fonetických tvar slov, na správnou intonaci a tempo, rozli-ování tvrdých a m kkých slabik, respektive na v-echny sloflky pot ebné k bezproblémovému tení. (Mat j ek, 1995)

Obrázek 3 ó tecí okénko

š *Zábavná cvi ení pro rozvoj teníõ* (Svoboda, 2004) a š *Cvi ení pro rozvoj teníõ* (Svoboda, 2008) jsou publikace vytvo ené zvlá-t pro pot eby d tí se specifickými poruchami u ení a za ínající tená e. Autor t chto knih, doktor Pavel Svoboda p sobící na Univerzit Palackého v Olomouci, zde vypracoval soubor zábavných úloh, které svým charakterem p sobí reeduka n na o ní pohyby, diferenciac ní schopnosti a pozitivn tak ovliv ují budoucí vývoj tená ských dovedností nejen u dyslektik a zárove prohlubují

znalosti v oblastech p írodov dy a zem pisu. Jedná se o unikátní publikaci, jednu z prvních svého druhu zam enou p ednostn na okulomotorické pohyby.

Kniha je vhodná pro d tí od 7 let. Nalezneme zde lexikální a nelexikální úlohy rozdílných obtížností, na složitost úkolu je upozorn o jíl p ed za átkem jeho pln ní. Úkoly v první polovin publikace slouží k procvi ování, v druhé p lce se vyskytují úkoly, jeří slouží k samostatnému vypracovávání. (Svoboda, 2008) Níže si uvedeme n které z nich.

U cvi ení 1 a 2 je úkolem dít te sledovat rovné áry pop . ípky, které spojují jednotlivá písmena. Zábavným zp sobem se tak postupn dopracovává k e-ení úkolu (výsledné slovo), aniří by si uv domovalo nápravnou techniku. Nacvi uje pohyby o í zprava doleva a v opa ném sm ru Tyto úkoly adíme do skupiny s nejmen-í obtížností, viz p esýpací hodiny.

Samostatná práce 12

1 ⌚
Cestuj letadlem po světě. Ve které zemi jsi přistál? Napiš.

2 ⌚
Spoj písmena podle šipek. Který zednický nástroj nalezneš? Napiš.

Obrázek 4 ó Reeduka ní cvi ení okluotorických pohyb ó Sledování rovné áry (Svoboda, 2008 str. 51)

Na pohled nesmyslný text, ov-em cvi ení 3 v sob ukrývá název plfe. tená i se musí ídit instrukcemi, které ur ují, jakým zp sobem dosáhnout výsledného slova p . š tí kařdé druhé písmeno!õ

3

Čti v následujících slovech nejdříve každé druhé a pak zase od začátku každé čtvrté písmeno. Nalezneš ukrytého plže.

Ojmarule canrava anikija oteam. _____

Obrázek 5 o Reedukaci cvičení okulomotorických pohybů o tení podle daného pořadí (Svoboda, 2008 str. 51)

Cvičení 4 pracuje na rozdíl od předchozích úkolů navíc i s obrazci. Dítě se snaží spojovat písmena s daným symbolem, čímž trénuje schopnost diferenciovat jednu figuru od druhé. Obtížnost úkolu je vyšší.

4

Tužka napiše jméno malíře, pero jméno básníka.

M K U A Z I N I K A R A

Obrázek 6 o Reedukaci cvičení okulomotorických pohybů o tení podle obrazce (Svoboda, 2008 str. 51)

Svoboda (2008) doporučuje jeť před zahájení jednotlivých cvičení vyuffívát zah ívacích technik na o ní pohyby. B hem pln ní úkol se u dít te m fle objevovat zvý-ená unavitelnost, cožl ubírá na kvalit jeho výkonu. Je proto d leffitě dodrffovat zrakovou hygienu. P i výb ru úkol také bereme v potaz možností dít te, neklademe na dít p es p íli-vysoké nároky.

Praktická část

5. Specifikace výzkumu

5.1 Hlavní cíl

Hlavním cílem výzkumného –et ení je kvantitativn porovnat tená ské výkony skupiny flák se specifickými poruchami u ení a flák bez diagnostikované poruchy u ení za využití reeduka ních cvi ení na o ní pohyby a dále zjistit lateralitu horních kon etin a oka. Základním stavebním kamenem výzkumu jsou publikace P. Svobody š*Zábavná cvi ení pro rozvoj teníů* a š*Cvi ení pro rozvoj teníů*

5.2 Díl í cíle

Jako vedlej-í cíl uvádíme kvalitativní –et ení, které bude zam eno na reflexi flák k jednotlivým cvi ením a jejich vztah k reeduka ním cvi ením v–eobecn .

5.3 Stanovené úkoly

- Vyhledat vhodné –kolní za ízení a skupinu respondent
- Získat informovaný souhlas k provedení výzkumu
- Provést výzkum v daném za ízení
- Vyhodnotit výzkum (komparace, zpracování dat a získaných informací)

5.5 Hypotézy

Kvantitativní –et ení:

- Hypotéza A₁: fláci s SPU budou v daném výzkumu podávat hor-í výkony než fláci bez poruch u ení.
- Hypotéza A₂: fláci s SPU a fláci bez poruch u ení budou v daném výzkumu podávat rovnocenné výkony.
- Hypotéza A₃: fláci s SPU budou v daném výzkumu podávat lep-í výkony než fláci bez poruch u ení.
- Hypotéza A₄: U skupiny flák s SPU nalezneme více jedinc se zk ífienou lateralitou než u skupiny bez poruch u ení.
- Hypotéza A₅: Zk ífiená lateralita se bude u obou skupin vyskytovat tém v rovnocenném pom ru.

- Hypotéza A₆: U skupiny flák bez poruch uení nalezneme více jedinc se zkífenou lateralitou než u skupiny s SPU.

V kvalitativním výzkumu budeme zjišťovat jednotlivé postoje a vztah flák k předloženým reedukacím cvičením. Pokusíme se zmapovat, zdali se s podobnými technikami už setkali, popřípadě jestli by ocenili začlenění těchto cvičení do vzdělávacího programu.

6.1 Metodologie

Před zahájením jakéhokoliv výzkumu je důležité podrobně prozkoumat, jaké metody by byly v souladu se stanovenými cíli. Dalším kritériem pro výběr metody je možnost realizace. Vybíráme si takové metody, které lze v předem určených prostorách uskutečnit a zároveň odpovídají časovým možnostem a morálním zásadám. (Skalková, 1983)

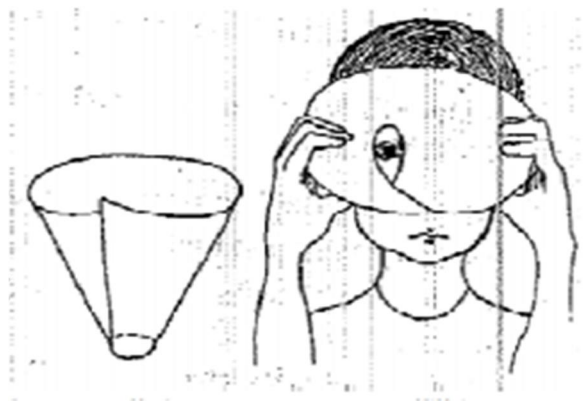
Odražovým městkem pro výběr metody byly i reedukacím cvičení pro rozvojení, jeffláci vypl ovali, a vková kategorie výzkumné skupiny. Jelikož se jednalo o fláky 2. stupně, místem –et ení byla –kola a časové možnosti velice omezené, byla zvolena metoda pozorování, krátký rozhovor a zkouškové měření za pomoci manoptoskopu. Níže uvedeme využití metody.

Metoda získávání fakt

- přímý rozhovor
- pozorování
- zkouškové měření za pomoci manoptoskopu

Metoda zpracování fakt

- metoda srovnávací

Obrázek 7.6 Měření lateralitě oka za pomoci manoptoskopu

6. Realizace výzkumu

6.1 Místa –et ení a jejich charakteristika

Místo –et ení se odvíjelo od p edem stanovených pofladavk a to následujících. P i jeho výb ru jsme se zejména zam íli na vzorek skupiny, u nífl jsme cht íli daný výzkum provád t. Úkolem tedy bylo sehnat dostate ný po et flák se specifickými poruchami u ení, p edev-ím jedince, jefl se potýkají s dyslexií nebo dyslexií v kombinaci s dal-ími typy SPU í ADD/ADHD a skupinu d tí bez specifických poruch u ení a problém ve tení. V kov odpovídaje spí-e 2. stupni. Nífle si uvedeme námi vybraná za ízení a nastíníme jejich základní charakteristiku.

STM;ZTMa MTMprof. V. Vejdovského pro zrakov postifené Olomouc ó Hej ín

Mluvíme o –kolním za ízení primárn z ízeným pro d ti, fláky a studenty se zrakovým postifením, nalezneme zde v-ak i t ídy vyhrazené výhradn pro jedince s SPU. Objekt –koly je kompletn moderní, jedná se o nov postavenou budovu v provozu od roku 2011 a od roku 2015 do-lo slou ení MTMa ZTMprof. V. Vejdovského Olomouc ó Hej ín se STMSvatý Kope ek. TMkola nese název po významném o ním léka í a pedagogovi Václavu Vejdovském, který se práv roku 1954 zaslouffil o zaloffení ZTMinternátní pro slabozraké v Litoveli. íáci mohou mimo jiné vyuflívát i internátního pobytu, poradenským slufleb zprost edkovaných –kolským poradenským za ízením tj. SPC.

Sportovní kroufek v objektu ZTMKory anské Paseky Rofnov pod Radho-t m

Základní –kola Kory anské Paseky zahájila svou innost jifl v roce 1992 a své vzd lávací a výchovné slufby poskytuje pouze flák m 1. stupn . íáci jsou vzd lávaní formou –kolního vzd lávacího programu šSluní ková –kola pro radostné u eníš. V rámci odpoledních aktivit fláci vyuflívají rozli ných kroufk , nepovinných p edm t , ale i komer ních hodin. Komer ní aktivity, jifl nepat í pod organizaci –koly, jsou pouze realizované v objektu budovy. K výzkumu byla vyuflita práv jedna z komer ních hodin - sportovní aktivity, díky nífl bylo umofln no pracovat s jedinci pot ebné v kové kategorie (2. stupe).

6.2 Průběh výzkumu

Dříve než jsme začali s výzkumným –et ením, kladli jsme si zásadní otázku - kde bude daný výzkum probíhat a kdo je naší cílovou skupinou. Jak již bylo zmíněno, úkolem bylo sehnat skupiny fláků ve vku odpovídajícímu druhému stupni ZTM tak, aby skupinu 1 tvořili fláci s SPU a skupinu 2 zastupovali fláci bez SPU. Vzhledem k povaze úkolu jsme shledali nejjednodušším vybrat si a zkontaktovat některé ze –kolních zářizí.

V prvním případě (fláci s SPU) jsme si sjednali schůzku se zástupkyní editel ZTM V. Vejdovského v Olomouci. Setkání probíhalo bez komplikací. Paní zástupkyně byla seznámena se všemi body výzkumu i s našimi požadavky (fládaný počet, vybraná skupina fláků, vková kategorie). Výzkumné –et ení povolila provést s jediným požadavkem - sepsat informovaný souhlas, v němž rodiče zú–astněného stvrzují svým podpisem povolení k ú–asti dítěte na výzkumu. (viz příloha 1). Na dalších postupech jsme se již mohli domlouvat elektronicky. Komunikace přes emaily se neprojevila jako nevhodnější i přes to, že její –kola up ednostnila. Odezvy byly minimální, doba čekání poměrně dlouhá a časové možnosti –koly nám byly sděleny krátce před zahájením výzkumu (1 den předem). Přesto výzkum probíhal zdárně až do konce především díky naší časové flexibilitě.

Po skonění výzkumu na ZTM V. Vejdovského v Olomouci se teprve zvažoval charakter skupiny . 2. Chtěli jsme nalézt shodný počet fláků a to přibližně ve stejné vkové kategorii jako u skupiny . 1. Jako vyhovující se jevil sportovní kroužek realizovaný v ZTM Koryčanské Paseky Rožnov pod Radhoštěm, který sice nespadá pod organizaci –koly, ovšem dané požadavky splňuje. Před provedením výzkumu jsme optičt zajistili informované souhlasy rodičů. Komunikace a celkový výzkum zde probíhal snadněji a vstřícněji.

Abychom předěli neřádnému ovlivnění výsledků výzkumu možnými vnějšími faktory, snažili jsme se před jeho začátkem zajistit vyhovující podmínky jak pro skupinu . 1, tak pro skupinu . 2. Věděli jsme si prostě, v němž by bylo samotné –et ení probíhat. Ideálním prostorem by byla světlá místnost s nerušivými okolními prvky, jež působí příjemným dojmem. Co se týče vybavení prostoru, postačily dva stoly se dvěma židlemi. V obou případech se tyto představy téměř naplnily. Po přípravě prostě již mohl začít výzkum samotný.

Těto činnosti probíhaly v následujících krocích:

- úvodní prezentace výzkumu
- individuální rozhovor (lateralita horních končetin)
- doplňující test laterality za pomoci manoptoskopu
- cvičení zaměřené na reedukaci očních pohybů
- závěrečný individuální rozhovor

Na začátku výzkumu jsme se společně s fláky sešli v jedné místnosti. Probíhaly zde obeznámení s instrukcemi a požadavky výzkumu. Taktéž byli fláci upozorněni, že mohou kdykoliv z daného výzkumu odstoupit. Na konci prezentace měli fláci prostor k dotazům. Poté se ufl mohlo přejít k hlavní části výzkumu, kdy se pracovalo s každým respondentem zvlášť.

Hlavní část zahrnovala individuální rozhovor za účelem zjištění laterality horních končetin, cvičení za pomoci manoptoskopu a reedukační cvičení očních pohybů. K uvolnění atmosféry bylo vhodné začít rozhovor volnějšími otázkami, které se nevztahovaly přímo k tématu laterality. Zpočátku se jednalo spíše o seznamovací fázi. Flák se seznamoval jednak s tím, co ho ve výzkumu čeká, ale i s výzkumným pracovníkem, aby došlo k navázání blízkého a nenuceného kontaktu. Afl poté se přeložilo k přímým otázkám týkajících se vku fláka a pravorukosti i levorukosti.

Následovalo cvičení za pomoci manoptoskopu, který svou podobou připomíná kornout s kruhovými otvory na obou koncích (viz kapitola metodologie), zpravidla je zhotoven z papíru nebo plastu. Respondent si přiloží v tře otvor kornoutu na obličej, tak aby druhým otvorem (průměr cca 2 cm) mohl sledovat předmět před sebou. V našem případě fláci popisovali náhodně vybrané předměty (tuflku, ozevátko, nifky), které jsme jako zkouející drflili před svým obličejem. Pokus jsme opakovali t ikrát kvli ověření správnosti cvičení. Sledovali jsme tím lateralitu oka, tedy zjišovali, jaké oko je u fláka dominantní.

Dalším bodem činnosti bylo zkoumání výkon fláků při reedukačních cvičeních očních pohybů (viz kapitola Oční pohyby a reedukace očních pohybů). Podoba tohoto úkolu je zpracována zábavnou a motivující formou. Flákům byla postupně předložena t i cvičení, záměrně byla vybrána taková, která měla rozdílnou obtížnost a strukturu. U

kafldého z úkol se flák m m il as a to do té doby, dokud ne ekli správnou odpov nebo necht li v e-ení pokračovat. Po adí úkol vypadalo následujícím zp sobem.

6 ⏰⏰⏰

Jenom šipka natočená přímo doprava odhalí název africké antilopy.

P	E	T	B
J	M	U	N
R	K	L	V
U	E	Y	D

↙	↑	↗	↑
↙	↗	↑	↑
↑	→	↙	↙
↙	↙	↗	↑

↙	↑	↗	↗
↙	↙	→	↑
↗	↙	↙	↗
↗	↙	↑	↑

↑	↗	↙	↑
↙	↙	↗	↗
↑	↙	↗	↑
↗	↙	↗	→

↙	↙	↑	↙
↑	↑	→	↙
↙	↗	↑	↗
↗	↑	↙	↗

Obrázek 8 ó Reeduka ní cvi ení o ních pohyb - Rozli-ování znak (Svoboda, 2008 str. 48)

4 ⏰⏰

Tužka napiše jméno malíře, pero jméno básníka...

Z B R L A Z T A N Ý V Ý

Obrázek 9 ó Reeduka ní cvi ení o ních pohyb ó tení podle obrazce (Svoboda, 2008 str. 49)

9 ⏰⏰⏰⏰⏰

Tajemný znak ti pomůže objevit jméno bájného hrdiny.

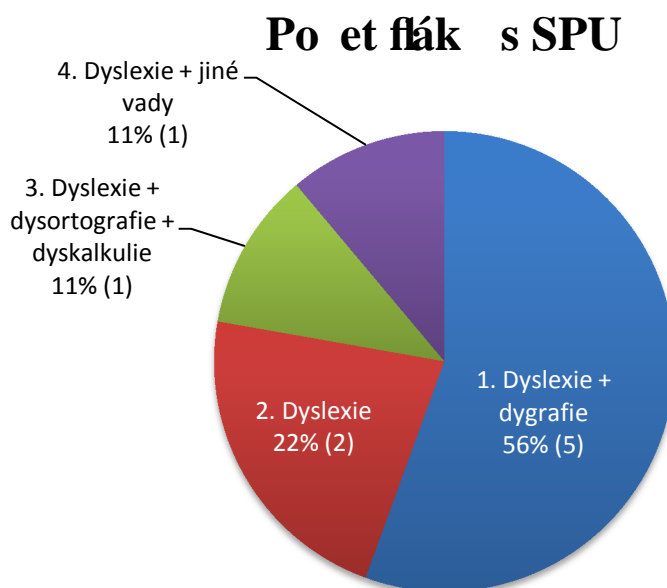
Masawa masivi lomone.

Obrázek 10 ó Reeduka ní cvi ení o ních pohyb - (Svoboda, 2008, str. 44)

Poslední fází se stal individuální rozhovor s respondenty. Zji-ovali jsme zde p edev-ím jejich subjektivní pocity z provád ěných úkol . Tázali jsme se na obtífnost cvi ení, pr b h pln ní, mají-li zku-enosti s podobnými reeduka ními úkoly a také zdali by ocenili podobná cvi ení ve vzd lávacím programu.

6.3 Výzkumná skupina 1 - fláci s SPU

Graf 1 o Počet zúčastněných fláků s SPU ve výzkumu

Výše zmíněný graf zaznamenává počet fláků se specifickými poruchami u dětí zúčastněných ve výzkumu na Z^{TMV}. Vejdovského v Olomouci. Blíže specifikuje konkrétní druh (dyslexie, dyslexie v kombinaci s další poruchou) a zastoupení poruch ve skupině. Poměr je uveden v procentech, v závorce nalezneme pak počet osob. Z grafu vyplývá, že nejvyšší procento tvořili fláci s dyslexií a dysgrafií (5), dále fláci pouze s dyslexií (2) a nejnižší shodné procento tvořili 2 zástupci, jeden s dyslexií, dysortografií a dyskalkulií a druhý s dyslexií v kombinaci s jinou poruchou (sluchovou). Celkový počet odpovídá 9 flákům (4 děvčata a 5 kluků).

Níže uvedená tabulka představuje rozdělení skupiny fláků s SPU dle jednotlivých ročníků. Nejvyšší zastoupení respondentů je v 7. a 9. ročnících, nejméně pak v 6. a nakonec v 8. ročníku - jeden respondent. Tabulka je doplněna o volné kategorie jednotlivých ročníků.

T ída	V k	Po et flák
6.	12 - 13	2
7.	13 - 14	3
8.	14 - 15	1
9.	15 - 16	3

Tabulka 6 ó Rozd lení skupiny flák s SPU dle -kolního ro níku

6.4 Výzkumná skupina 2 - fláci bez SPU a problém ve tení

Skupina íslo 2 tvo ená fláky bez specifických poruch u ení se skládala z 8 len (8 d v at), cofl po etn neodpovídá p edchozí skupin 1, rozdíly v zastoupení v kových kategoriích v-ak odpovídají p edchozí skupin . Nejvyší po et flák vlastní skupinka 9. t ídy, dále 6. a 7. t ída se shodujícím se po tem, jeden respondent pak spadá do 8. ro níku.

T ída	V k	Po et flák
6.	12 - 13	2
7.	13 - 14	2
8.	14 - 15	1
9.	15 - 16	3

..

Tabulka 7 ó Rozd lení skupiny flák bez SPU dle -kolního ro níku

7. Vyhodnocení výzkumu

7.1 Kvantitativní m ení

Po ukon ení skupinového rozhovoru jsme mohli p ejít k jednomu z hlavních bod výzkumu - vy-et ení lateralit horních kon etin a oka. Nífle uvedené tabulky 8 a 9 v sob nesou vyhodnocení jednotlivých m ení. Kur ení lateralit horních kon etin nám dopomohl individuální rozhovor s kafdým respondentem zvlá- . Je známo, fle lateralita horních kon etin se ustaluje v pr m rném v ku 10611 let, na-í cílovou skupinou byli fláci

jiří 2. stupně, považovali jsme tuto zjišťovací metodu jako dosti užitečnou. Pokud bychom chtěli provést objektivní zkoušku, vyuffili bychom ověřenou Zkouškou lateralit Z. Matějka a Z. Filaba, omezený čas nám to však nedovoloval.

Výsledky měření lateralit u dětí s SPU			
řák	Lateralita ruky	Lateralita oka	Výsledná lateralita
A ₁	P	L	Z
A ₂	P	L	Z
A ₃	P	P	S
A ₄	P	P	S
A ₅	L	P	Z
A ₆	P	P	S
A ₇	L	L	S
A ₈	P	P	S
A ₉	P	P	S

Tabulka 8 o Vyhodnocení lateralit, skupina 1

Výsledky měření lateralit u dětí bez SPU			
řák	Lateralita ruky	Lateralita oka	Výsledná lateralita
A _a	P	L	Z
A _b	P	P	S
A _c	P	P	S
A _d	P	P	S
A _e	P	P	S
A _f	P	P	S
A _g	L	L	S
A _h	P	P	S

Tabulka 9 o Vyhodnocení lateralit, skupina 2

- A₍₁₋₉₎ = řák₍₁₋₉₎ s SPU S = souhlasná lateralita
- A_(a-h) = řák_(a-h) bez SPU Z = zkřížená lateralita
- L = levá ruka; levé oko
- P = pravá ruka; pravé oko

Tabulka 8 vyhodnocuje měření lateralit u řáků s SPU. Z celkového počtu 9 řáků se vyskytli tři jedinci se zkříženou lateralitou (tj. nesouhlasné strany vedoucích orgánů), u zbylých 6 jedinců se objevila lateralita souhlasná (tj. souhlasné strany vedoucích orgánů). Pozoruhodným zjištěním byla informace, že se během individuálního rozhovoru mezi těmito jedinci, se souhlasnou lateralitou, objevily podobné výpovědi a to takové, že některé zinnosti provádí výhradně nevedoucím orgánem nebo jinak, než by měli (držení

p íbor , sklon písmo apod.), což by mohlo poukazovat na ambidextrií nebo moíné p eu ování.

V porovnání s tabulkou 9, zjistíme, že u skupiny flák s SPU nalezneme více zástupců se zkríženou lateralitou. Mezi fláky bez SPU nalezneme pouze jednoho takového zástupce, u zbylých 7 flák výsledky měření odpovídají souhlasné lateralitě. Výhodou měření u flák bez SPU byla možnost ověřit výsledky lateralit a to metodou pozorování během běžných aktivit sportovního kroužku (házení míčem, slalom s florbalovou hokejkou apod.). Abychom mohli zkoumat možnou spojitost zkrížené lateralitě ve vztahu SPU, byl by zapotřebí mnohem větší počet zástupců ve výzkumu.

Skupina 1			Reedukační cvičení t [s]			Skupina 2			Reedukační cvičení t [s]		
flák	Tída	L	C1	C2	C3	flák	Tída	L	C1	C2	C3
A ₁	9.	Z	1:04	0:46	1:26	A _a	9.	Z	1:57	0:39	4:35
A ₂	9.	Z	8:10	1:20	4:32	A _b	9.	S	0:33	0:21	1:16
A ₃	9.	S	7:01	0:47	2:10	A _c	9.	S	0:39	0:27	2:04
A ₄	8.	S	2:56	0:49	1:26	A _d	8.	S	1:58	0:15	1:12
A ₅	7.	Z	3:52	9:07	6:11	A _e	7.	S	1:11	0:35	6:36
A ₆	7.	S	2:13	0:37	2:34	A _f	7.	S	0:39	0:26	0:39
A ₇	6.	S	2:35	2:09	3:14	A _g	6.	S	1:01	0:37	3:23
A ₈	6.	S	3:32	0:41	3:25	A _h	6.	S	1:59	0:31	2:00
Celkový čas			31:23	16:16	24:50	Celkový čas			9:57	3:51	21:45
			72:29						35:33		

Tabulka 10 Srovnání časových výkonů skupiny 1 a 2 z reedukačních cvičení o nich pohybu

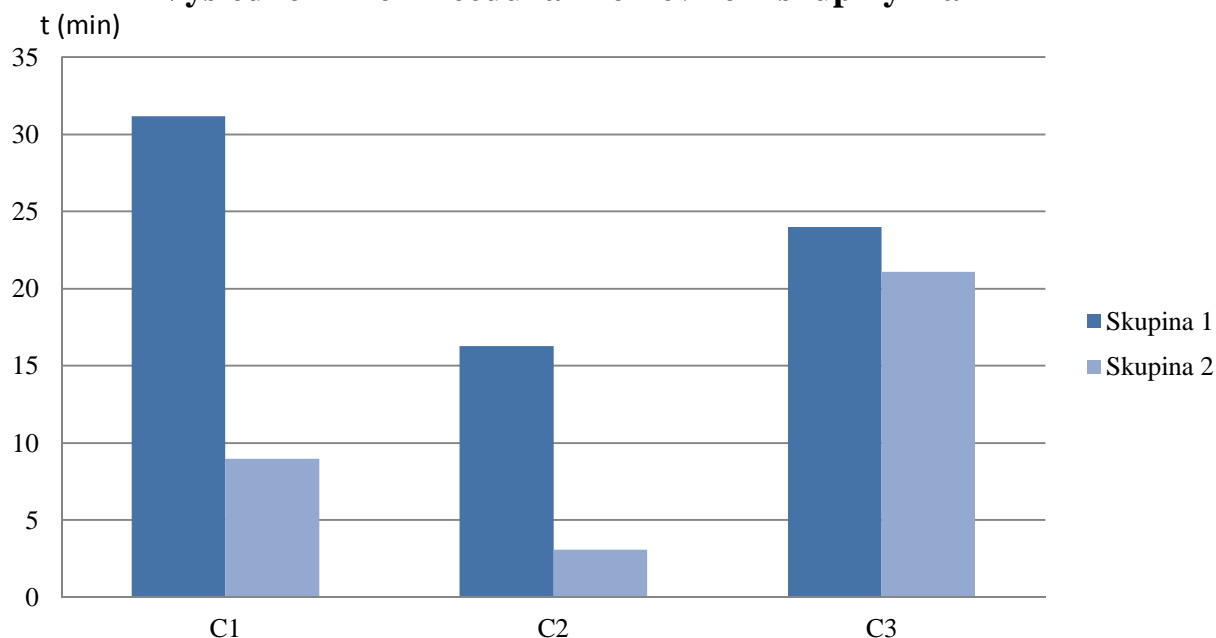
Tabulka číslo 10 nám shrnuje výsledky měření reedukačních cvičení. V levé části nalezneme skupinu 1 (fláky s SPU), v pravé pak skupinu 2 (fláky bez SPU). Abychom mohli porovnávat jednotlivé časy, ve skupině 1 jsme zaznamenali pouze časové měření u 8

flák , aby po et respondent odpovídal skupin 2. V tabulce jsou uvedeny asy ze v-ech t í cvení a k lep-ímu p ehledu jsme zde p idali informaci o lateralit .

Podíváme-li se na výsledky jednotlivých respondent (viz tabulka 9) a srovnáme jejich výkony v zadaných cvení (C1-C3), m fleme konstatovat, fle obtífnost cvení, která je uvedena na za átku úkolu ⌚, se do výsledných as ve v t-in p ípad promítá.

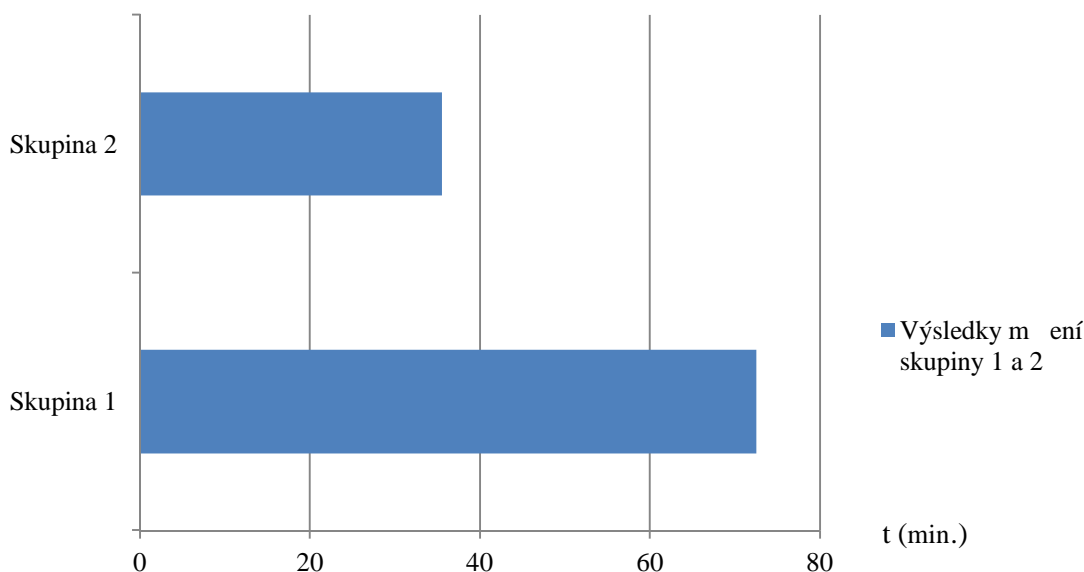
Z nífle uvedeného grafu 2 vyplývá, fle skupin 1 inilo dle nam ených as nejt-í obtífle cvení 1 (C1), nejlépe se vypo ádali se cvení 2 (C2). Ve skupin 2 shledáváme nejobtífn j-ím úkolem cvení 3 (C3), nejléh ím op t cvení 2 (C2). Nejmén vyrovnané výkony podaly skupiny u cvení 1 (C1), nejmen-í asový rozdíl pak zaznamenáváme u cvení 3(C3).

Výsledné m ení redukací cvení skupiny 1 a 2

Graf 2 ó Srovnání celkových as jednotlivých cvení (C1, C2, C3) skupin 1 a 2

Srovnání celkových časů skupin 1 a 2

Graf 3.6 Srovnání celkových časů za všechna tři cvičení u skupiny 1 a 2 a jejich grafické srovnání

Graf 3 nám shrnuje celkové časové výsledky skupin za všechna tři cvičení. Při pohledu na graf tak můžeme srovnat výkony skupiny 1 a 2. Výsledné měření je uvedeno v minutách. Z uvedených hodnot lze říci, že výkony žáků skupiny 2 silněji vyvalují nad výkony žáků skupiny 1, tedy skupina žáků bez poruch učení v konečném sledku podávala lepší výkony a s danými reedukativními cvičeními se vypořádávala snadněji. Ovšem podívali bychom se na každého respondenta zvlášť, zjistili bychom, že i žák s poruchami učení dokáže podat v uvedených cvičeních lepší výkon, než žák bez poruch učení. Je tedy důležité nahlížet na tento problém z individuálního hlediska a zohledňovat v kontextu zkušenosti s uvedenými cvičeními a další možné vnitřní a vnější faktory (nervozita, snížené sebevědomí, únava, zdravotní stav apod.).

Kvantitativní výzkum vycházel z 6 hypotéz. Ze získaných informací se přikláníme k následujícím:

- Hypotéza A₁: žáci s SPU budou v daném výzkumu podávat horší výkony než žáci bez poruch učení.
- Hypotéza A₄: U skupiny žáků s SPU nalezneme více jedinců se zkrácenou lateralitou než u skupiny bez poruch učení.

7.2 Kvalitativní měření

Závěrečným bodem zkoumání byl individuální rozhovor, ve kterém jsme se především zaměřili na zhodnocení obtížnosti úkolu, faktory, které by mohly výkon fláka ovlivnit a dojmy z prováděných cvičení.

Zhodnocení obtížnosti úkol jednotlivými respondenty odpovídalo délce vypracování daných úkolů. I přesto, fle fláci neměli přístup k časovému měření, výpovědi o obtížnosti cvičení odpovídaly délce trvání (tj. čím déle úkol plnili, tím těžší se jim zdál).

U některých z respondentů hrály podstatnou roli nervozita a únava, které se následně odrazily na jejich výkonu. Některí z fláků by upřednostovali vypracovávat úkoly bez přítomnosti výzkumného pracovníka, našli se ale i jedinci, kteří pomoc pracovníka vyhledovali. Dále je důležité zmínit, fle fláci s SPU, jež se s podobnými cvičeními již setkali v rámci hodin reedukace, měli značnou výhodu před fláky, kteří hodiny reedukace nenávštěvovali.

Co se týče oblíbenosti daných cvičení a zájmu v nich nadále pokračovat a pracovat s nimi i v mimoškolním prostředí, největší zájem jsme zaznamenali u mladších respondentů výzkumu. Fláci 8. a 9. ročníku, především fláci s SPU, kteří nenávštěvovali hodiny reedukace pravidelně, by tato cvičení ocenili jako součást školního vzdělávání a to zejména na prvním stupni. Zbytek respondentů se k této otázce stavět nechtěl.

Závěr

Téma bakalářské práce bylo zaměřeno na problematiku očních pohybů a jejich reedukaci u fláků se specifickými poruchami učením. K tomu, abychom se dokázali orientovat v základních poznatcích SPUCH a okulomotoriky, nám slouží teoretická část.

Teoretická část je systematicky rozdělena do 4 kapitol. První kapitola se zaměřuje na základní definice, klasifikaci SPU, zdrazňuje základní charakteristiku dílčích poruch a jejich možných příčin. Druhá kapitola popisuje specifické poruchy chování, kde je podstatná část věnována ADD/ADHD a jejím příčinám. V dalších kapitolách uvádíme ve spojitosti s SPU také lateralitu, popisujeme především vztahy lateralit horních končetin a oka a zmíníme možná diagnostická metoda. Závěrečná kapitola patří tématu očních pohybů, které začínají být atraktivním tématem ve spojitosti s SPU především dyslexií. Jedná se zejména o fixační oční pohyby, sakádické oční pohyby, vergence, regrese apod.

Cílem praktické části bylo nalézt dostatečnou početnou skupinu fláků se specifickými poruchami učením a skupinu fláků bez poruch učením, u nichž by bylo možné provést výzkum zaměřený na reedukační cvičení očních pohybů. Hlavním cílem bylo zjistit, do jaké míry se liší výkony fláků s SPU a bez SPU při plnění jednotlivých cvičení. Zajímalo nás, jsou-li tyto výkony rovnocenné, mají-li jedinci bez SPU jistou výhodu nebo se jedná pouze o individuální zálhost a porucha učením se na výkonu při plnění vybraných reedukačních cvičení nepodílí. Důležitým cílem výzkumu bylo zjistit lateralitu horních končetin a oka a zmapovat počet osob se zjištěnou lateralitou ve výzkumném vzorku. Jako vedlejší cíl je také uvádíme kvalitativní zjištění, které zaznamenává subjektivní pocity respondentů vztahujících se k reedukačním cvičením a výzkumu vůbec.

Na základě výzkumného zjištění na ZTMV. Vejdovského pro zrakově postižené v Olomouci a ZTMKoryčanské Paseky v Rožnově pod Radhoštěm jsme došli k závěru, že výkony fláku SPU se skutečně od fláků bez SPU liší. Skupina bez poruch učením podávala lepší výkony. Tato skutečnost je podložena tabulkami s číselným srovnáním. Netvrdíme však, že tyto výsledky nemohly být ovlivněny i vedlejšími faktory, ale vzhledem k markantním rozdílům v číselných výsledcích bychom se k této hypotéze přiklonili.

Důležitými cíli byly také naplněny, u všech respondentů se nám podařilo zjistit lateralitu ruky a oka. Ve skupině fláků s poruchami učením se vyskytlo více jedinců se zjištěnou lateralitou. Jedná se ale pouze o malý vzorek zkoumaných osob.

Posledním cílem bylo zajistit kvalitativní vyhodnocení. Zkoumali jsme, jak dané reedukativní cvičení vnímají žáci. Většina z nich reagovala pozitivně, zadané úkoly je bavili a ocenili by je jako součást vzdělávacího programu, na které i z nich by je dokonce vyuffili ve svých mimoškolních aktivitách.

Práci ocenili především studenti a pedagogové zabývající se SPU ve spojitosti s reedukací osob s poruchami pohybu.

Literatura

1. CIUFFREDA, Kenneth J. a Barry. TANNEN. 1995. *Eye movement basics for the clinician*. St. Louis: Mosby. ISBN 0801668433.
2. JIRÁSEK, Jaroslav, Zdeněk MATĀEK a Zdeněk FILAB. 1966. *Poruchy tení a psaní: vývojová dyslexie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 167 s.
3. JOŠT, Jiří. 2011. *Tení a dyslexie*. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3030-1.
4. JUCOVÍČOVÁ, D. 2014. *Reedukace specifických poruch u dětí u dětí*. Vyd. 2. Praha: Portál. 175 s. Speciální pedagogika (Portál). ISBN 978-80-262-0645-3.
5. KOŠŤAL, L. 1972. *Psychológia matematických schopností*. 1. vyd. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo.
6. KŘIVÁNKOVÁ, L. 1998. *Diagnostika lateralit a metodika psaní levou rukou*. 4. upr. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 80-7041-914-8.
7. MATĀEK, Z. 1995. *Dyslexie: specifické poruchy tení*. 3. upr. a rozšíř. vyd. Jinočany: H & H. ISBN 80-85787-27-X.
8. POKORNÁ, V. 2010. *Teorie a náprava vývojových poruch u dětí a chování*. Vyd. 4. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-817-3.
9. RIEF, Sandra F. 2007. *Nesoustředné a neklidné dítě ve škole: praktické postupy pro vyučování a výchovu dětí s ADHD*. Vyd. 3. Předklad Lenka Stašková. Praha: Portál. Speciální pedagogika (Portál). ISBN 978-80-7367-257-7.
10. SELIKOWITZ, M. 2000. *Dyslexie a jiné poruchy u dětí*. Vyd. 1., české. Praha: Grada. 136 s. Pro rodiče. ISBN 80-7169-773-7.
11. SKALKOVÁ, J. 1983. *Úvod do metodologie a metod pedagogického výzkumu*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství. 204 s.
12. SVOBODA, P. 2008. *Cvičení pro rozvoj tení: pro začínající tenáky a děti se specifickými poruchami u dětí*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-396-3.
13. SVOBODA, P. 2004. *Zábavná cvičení pro rozvoj tení: o ní pohyby, rozlišování znaků a písmen*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-956-9.
14. ZELINKOVÁ, O. 2009. *Poruchy u dětí: dyslexie, dysgrafie, dysortografie, dyskalkulie, dyspraxie, ADHD*. 11. vyd. Praha: Portál. 263 s. ISBN 978-80-7367-514-1.

Webové zdroje

1. ÚZIS. 2014. *MKN-10*. [online, cit. 2016-05-23]. Dostupné z:
<http://www.uzis.cz/cz/mkn/index.html>

Seznam obrázk

Obrázek 1, dostupné z:

<http://www.hanaotvrelova.cz/page/default/10>

Obrázek 2, dostupné z:

<http://www.skolni-poradenstvi.wz.cz/dysgrafie.html>

Obrázek 3, dostupné z:

http://img.logopedie-vendy.cz/commodityCatalogFuture/images/Dyslekticka_cteci_sablona.jpg

Obrázek 4-6, dostupné z:

SVOBODA, Pavel. *Cvi ení pro rozvoj tení: pro za ínající tená e a d ti se specifickými poruchami u ení*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-396-3.

Obrázek 7, dostupné z:

K ITM ANOVÁ, Ladislava. *Diagnostika laterality a metodika psaní levou rukou*. 4. upr. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 1998. ISBN 80-7041-914-8.

Obrázek 8-10, dostupné z:

SVOBODA, Pavel. *Cvi ení pro rozvoj tení: pro za ínající tená e a d ti se specifickými poruchami u ení*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-396-3.

Seznam tabulek

Tabulka 1 ó Klasifikace SPUCH dle MKN-10

Tabulka 2 ó P í iny SPU dle Angermaiera

Tabulka 3 ó Klasifikace laterality dle S. T. Ortona

Tabulka 4 ó Diagnostické metody laterality horních kon etin a o í

Tabulka 5 ó Klasifikace laterality dle Mat j ka

Tabulka 6 ó Rozd lení skupiny flák s SPU dle –kolního ro níku

Tabulka 7 ó Rozd lení skupiny flák bez SPU dle –kolního ro níku

Tabulka 8 ó Vy–et ení laterality, skupina 1

Tabulka 9 ó Vy–et ení laterality, skupina 2

Tabulka 10 ó Srovnávání asových výkon skupiny 1 a 2 z reeduka ních cvi ení o ních pohyb

Seznam graf

Graf 1 ó Po et zú astn ných flák s SPU ve výzkumu

Graf 2 ó Srovnání celkových as jednotlivých cvi ení (C1, C2, C3) skupin 1 a 2

Graf 3 ó Sou et celkových as za v–echna t i cvi ení u skupiny 1 a 2 a jejich grafické srovnání

Přílohy

Příloha 1 o Informovaný souhlas

Dobrý den,

moje jméno je Markéta Vostárková, jsem studentkou 3. ročníku pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Obracím se na Vás s prosbou o účast Vašeho dítěte v malém výzkumu, který by se stal podkladem pro mou bakalářskou práci.

Téma bakalářské práce se zaměří na děti se specifickými poruchami učení, především praktická část zkoumá vliv redukce cvičení na oční pohyby. Při provádění výzkumu budeme využívat pracovních listů, je-li s daným tématem praktické části souvisí. Při zpracování získaných informací bude zachována anonymita.

Budu velice potěšena, pokud budete souhlasit s účastí Vašeho dítěte.

S pozdravem

Markéta Vostárková

S účastí dítěte ve výzkumu **SOUHLASÍM / NESOUHLASÍM.**

V Olomouci dne

Podpis zákonného zástupce:_____

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Markéta Vostárková
Katedra:	Ústav speciálních pedagogických studií
Vedoucí práce:	Mgr. Pavel Svoboda, Ph. D.
Rok obhajoby:	2016
Název práce:	Reedukace očních pohybů u dětí se SPUCH
Název v angličtině :	Reeducation of eye movements of children with special learning and behavior disorders
Anotace práce:	Bakalářská práce se zaměřuje na tematiku reedukace očních cvičení očních pohybů u dětí s SPUCH. Teoretická část se vnuje základním definicím, klasifikací, příčinám a projevy m SPUCH. Dále svou pozornost upíná k ADD/ADHD, lateralitě a její diagnostice. V závěrečné kapitole se zaměřuje na problematiku očních pohybů. Praktická část se vnuje výzkumu reedukace očních cvičení u dětí s SPU a bez SPU.
Klíčová slova:	Oční pohyby, reedukace, SPUCH, ADD/ADHD, lateralita, manoptoskop, diagnostika, etiologie, reedukace očních cvičení očních pohybů, zkouška laterality, dyslexie, dysortografie, dysgrafie, dyskalkulie.
Anotace v angličtině :	The theme of bachelor thesis is reeducation of eye movements of children with special learning and behavior disorders. The theoretical part deals with general terms of learning disorders, ADD/ADHD and laterality. It mainly focuses on etiology, diagnostics and symptomatology. The last chapter is devoted to eye movements. The practical part is about exercises that help children with special disorders develop healthy eye movements.
Klíčová slova v angličtině :	Eye movements, reeducation, ADD/ADHD, laterality, diagnostics, etiology, reeducational exercises of eye

	movements, dyslexia, dysortography, dysgraphia, dyscalculia.
P ílohy vázané v práci:	koncept
Rozsah práce:	45
Jazyk práce:	eský